

SmartWood laikinasis Lietuvos standartas

SW-STD-FM-LIT-30MAR06

versija 2.2, redaguota 2006 m. kovo 30 d.

Standarto aprėptis

Šis standartas gali būti taikomas visuose Lietuvoje esančiuose miškuose ir miško tipuose.

Kai kurie indikatoriai taikomi tik mažiems ir/ar mažu intensyvumu tvarkomiems miškams (MMITM), tik vidutinio dydžio arba dideliems miškų tvarkymo vienetams (MTV), ar jiems bendrai. Tuo tikslu taikomas toks MMITM, vidutinių ir didelių MTV skirstymas:

MMITM MTV:	a) MTV valdantys mažiau nei 500 ha miškų;
	b) MTV kurių metinė kirtimo norma mažesnė nei 20% bendro metinio prieaugio, ir bendra metinė kirtimų apimtis mažesnė nei 5000 m ³ ;
Vidutiniai MTV:	MTV valdantys nuo 500 iki 10 000 ha miškų;
Dideli MTV:	MTV valdantys virš 10 000 ha miškų;

Standarto pagrindas

Šį standartą parengė NEPCon ir Rainforest Alliance SmartWood programa (toliau tekste SW). SW yra FSC akredituota Rainforest Alliance sertifikavimo programa, NEPCon yra Rainforest Alliance partneris, atstovaujantis SW programą Skandinavijoje, Rusijoje ir rytų Europoje. Šis standartas pagrįstas FSC pagrindiniais reikalavimais, nustatytais *FSC-STD-01-001 FSC Miškų valdymo principai ir kriterijai*. FSC principų ir kriterijų formuluotės įtrauktos į šį standartą nepakeistos. Adaptavimo proceso metu NEPCon/SW kiekvienam taikomam kriterijui suformavo rodiklius, nustatančius reikalavimus atsižvelgiant į vietinį Lietuvos kontekstą. Tuo atveju, kai kriterijus ar principas laikomas netaikomu, pateikiamas priešasties išaiškinimas. Standarto rengimo metu buvo visiškai laikytasi FSC reikalavimų standartams, nustatytų *FSC-STD-20-003 Vietinio sertifikavimo taikymo bendrieji miškų valdymo standartai* (ver 1-0) ir *FSC-STD-20-002 Miškų valdymo standartų struktūra ir turinys* (ver 1-0). Remiantis Lietuvos teisės aktų apžvalga, NEPCon/SW laikosi nuomonės, jog šis standartas neprieštaruja jokiems nacionaliniams teisiniais reikalavimams. Tuo pat metu NEPCon/SW laikosi nuomonės, kad šiame standarte esantys reikalavimai veiklai nėra mažesni, nei reikalavimai nustatyti nacionaliniais teisiniais aktais.

Viešasis indėlis

Šis standartas yra viešas dokumentas, laisvai platinamas visoms suinteresuotoms šalims, su sąlyga, kad jis išlieka nepakeistas. Standartas viešai prieinamas lietuvių ir anglų kalbomis, jį galima parsisiųsti ar atsispausdinti iš tinklapių www.smartwood.org ir www.nepcon.net. Šis standartas yra visų suinteresuotų šalių konsultacijų ir komentarų subjektas (taip pat žr. skyrių Konsultacijų su suinteresuotomis šalimis procesas). Remiantis suinteresuotų šalių komentarais SW gali daryti pakeitimus šio standarto rodikliuose. Atkreipkite dėmesį, kad principai ir kriterijai negali būti keičiami, kadangi jie yra nustatyti FSC. Visos suinteresuotos šalys, kurios turi komentarų dėl šio standarto ar rodiklių tobulinimo pasiūlymų, yra raginamos susisiekti su NEPCon/SW (www.nepcon.net, +372 7380 723). Jūs galite siųsti savo komentarus bet koku jums tinkamu būdu (paštu, e-paštu, faksu), susisiekti su NEPCon, SW ar FSC darbo grupe ir susitarti dėl asmeninio susitikimo, arba pasikalbėti telefonu. Daugiau informacijos apie FSC sertifikavimo pagrindus, sertifikavimo procesą ir sertifikuotus vienetus Lietuvoje bei bet kokį kitą FSC sertifikavimo aspektą galite gauti iš SW (www.smartwood.org).

Konsultacijų su suinteresuotomis šalimis procesas

Šis standartas yra pagrįstas SmartWood Baltijos laikinųjų standartų projektu, kuris buvo naudojamas keletui vertinimų Baltijos regione. Viešas suinteresuotų šalių informavimas apie naudojamą standartą yra privaloma kiekvieno miškų valdymo vertinimo proceso dalis. Šio standarto sudarymo metu buvo gauta įvairių suinteresuotų šalių komentarų, į daugelį iš jų buvo atsižvelgta koreguojant standartą. Pagal suinteresuotų šalių sutikimą, jų pateikti komentarai bei sekanti standarto versija patalpinti NEPCon tinklapyje:

www.nepcon.net.

PRINCIPAS 1. ĮSTATYMŲ BEI FSC PRINCIPŲ LAIKYMASIS

Miškų ūkio veikla turi būti vykdoma vadovaujantis visais šalies įstatymais, tarptautiniais susitarimais bei sutartimis, kurias ta šalis pasirašiusi, bei turi atitikti visus FSC principus ir kriterijus.

Kriterijai	Rodikliai
1.1. Miško ūkis turi gerbti visus nacionalinius ir vietinio lygmens teisės aktus bei valstybinės administracinės sistemos reikalavimus.	<p>1.1.1. Darbuotojai turi būti informuoti apie atitinkamus teisinius reikalavimus bei su jais susijusią atsakomybę.</p> <p>1.1.2. <u>Dideli MTV</u>: Centriniam biure darbuotojams turi būti prieinami darbui reikalingi teisės aktai.</p> <p>1.1.3. Nustatytas įstatymų nesilaikymas turi būti registruojamas.</p> <p>1.1.4. Įstatymų nesilaikymo atvejais turi būti įgyvendinamos atitinkamos priemonės.</p> <p>1.1.5. MTV turi laikytis visų nacionalinių ir vietinio lygmens teisės aktų reikalavimų susijusių su aplinka, darbu bei miškų ūkio veikla.</p>
1.2. Turi būti mokami visi privalomi mokesčiai.	<p>1.2.1. MTV turi žinoti apie visus taikomus jam mokesčius, rinkliavas.</p> <p>1.2.2. Turi egzistuoti įrodymai apie visų taikomų mokesčių sumokėjimą laiku.</p> <p>1.2.3. Esant neatitikimams, MTV turi kaupti visus su šiais neatitikimais ir jų sprendimu susijusius dokumentus. .</p>
1.3. Tarptautinius susitarimus, pavyzdžiui, CITES, ILO konvencijas, ITTA ir Biologinės įvairovės konvencijas, pasirašiusios šalys turi gerbti visų šių tarptautinių susitarimų reikalavimus.	<p>1.3.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi žinoti apie taikomas tarptautines konvencijas.</p> <p>1.3.2. Darbui miške negali būti įdarbinami 14 metų nesulaukę asmenys.</p> <p>1.3.3. 18 metų nesulaukusiems darbuotojams neleidžiama dirbti darbo, keliančio riziką jų sveikatai ir saugumui.</p>
1.4. Sertifikuojant atsirandantys neatitikimai tarp įstatymų ir kitų teisės aktų bei FSC principų ir kriterijų kiekvienu atskiru atveju turi būti nagrinėjami tarp atliekančių sertifikavimą bei suinteresuotų subjektų.	<p>1.4.1. MTV turi registruoti nustatytus šio standarto ir teisės aktų neatitikimus .</p> <p>1.4.2. Sertifikuojant atsirandantys neatitikimai tarp įstatymų ir kitų teisės aktų bei FSC principų ir kriterijų kiekvienu atskiru atveju turi būti nagrinėjami tarp atliekančių sertifikavimą, FMO bei suinteresuotų subjektų.</p>
1.5. Miškų plotai, kuriuose vykdoma ūkinė veikla, turi būti apsaugoti nuo nelegalių kirtimų, statybų ir kitos nelegalios veiklos.	<p>1.5.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turėtų įdiegti dokumentais grindžiamą monitoringo sistemą, pagal kurią atliekami periodiški patikrinimai.</p> <p>1.5.2. MTV turi taikyti prevencines priemones mažinančias brakonieriavimą ir neteisėtus kirtimus.</p> <p>1.5.3. MTV turi imtis visų tinkamų legalių priemonių tam, kad užkirsti kelią nelegaliam arba netinkančiam miško arba gamtinių išteklių (medžioklė, žvejyba, uogavimas, grybavimas) naudojimui.</p> <p>1.5.4. Apie neteisėtus kirtimus, statybas ir kitą neteisėtą veiklą miške turi būti pranešama atsakingoms</p>

	instancijoms.
1.6. Miško ūkio specialistai turi parodyti ilgalaikį išsipareigojimą laikytis FSC principų ir kriterijų.	<p>1.6.1. MTV turi aiškiai parodyti ilgalaikį išsipareigojimą laikytis FSC principų bei kriterijų.</p> <p>1.6.2. Dideli MTV: Išsipareigojimas turėtų būti išreikštas raštu.</p> <p>1.6.3. Jeigu tik dalis MTV tvarkomo miško yra sertifikuota, nesertifikuotos teritorijos turi būti tvarkomos neprieštaraujant FSC-STD-30-010 (FSC Kontroliuojamos medienos standartas).</p>

PRINCIPAS 2. NUOSAVYBĖS IR NAUDOJIMO TEISĖ BEI ATSAKOMYBĖ

Ilgalaikė žemės ir miško išteklių nuosavybės ir naudojimo teisė turi būti griežtai apibrėžta, įforminta dokumentais ir juridiskai įteisinta.

Kriterijai	Rodikliai
2.1. Turi būti aiškiai nustatyta ilgalaikio miško naudojimo teisė (pavyzdžiui, valdos priklausomybė, teisė naudoti valda ar nuomos sutartis).	2.1.1. MTV privalo turėti dokumentus, įrodančius miško ploto nuosavybės ar valdymo teisėtumą. 2.1.2. Valdos ribos turėtų būti aiškios ir pažymėtos natūroje arba kitaip aiškiai apibrėžtos (pvz., seka gamtines ribas).
2.2. Vietinės bendruomenės, turinčios juridines ar paprotines valdymo bei naudojimo teises, privalo kontroliuoti miško darbus tiek, kiek tai būtina, siekiant apsaugoti jų teisę išlaikyti miško išteklių ar darbų kontrolę, išskyrus tuos atvejus, kai šios bendruomenės laisva valia ir viešai kontrolę perduoda kitiems naudotojams.	2.2.1. MTV turi užtikrinti vietinėms bendruomenėms galimybę miške savo poreikiams naudotis nemedieniniais miško produktais (NMMP), pvz. grybauti, uogauti, rinkti vaistinius augalus, bitininkauti, taip pat naudoti poilsiui. 2.2.2. Dideli MTV: gyventojams turėtų būti suteikiama galimybė nusipirkti medienos savo poreikiams.
2.3. Turi būti sukurtos atitinkamos procedūros ginčams dėl nuosavybės ir naudojimo teisių spręsti. Sertifikavimo metu kruopščiai atsižvelgiama į visas ginčų aplinkybes ir svarbą. Dėl didelės reikšmės ginčų, į kuriuos įtraukta visa eilė suinteresuotų subjektų, paprastai sertifikavimo procesas yra sustabdomas.	2.3.1. Turi būti kaupiama informacija apie ginčus dėl nuosavybės ir naudojimo teisių. 2.3.2. Turėtų būti sutelkiamos deramos pastangos sprendžiant konfliktus konsultacijų forma siekiant atrasti visoms šalims priimtina sutarimą.

PRINCIPAS 3. VIETOS ŽMONIŲ TEISĖS

Turi būti pripažinta ir gerbiama vietos žmonių teisė turėti, naudoti ir valdyti savo žemę, teritoriją ir išteklius.

Kriterijai	Rodikliai
3.1. Vietiniai žmonės jų žemėje ir teritorijoje turi kontroliuoti miško ūkio darbus, išskyrus tuos atvejus, kai jie laisva valia ir viešai šią kontrolę perduoda kitiems naudotojams.	Kriterijus laikomas netaikytinu kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.2. Miško ūkis tiesiogiai ar netiesiogiai negali kelti pavojaus ar mažinti miško išteklių ar vietinių žmonių teisių į šiuos išteklius.	Kriterijus laikomas netaikytinu kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.3. Objektai, turintys ypatingą kultūrinę, ekologinę, ekonominę ar religinę vertę vietiniams žmonėms, turi būti aiškiai išskirti, bendradarbiaujant su tais žmonėmis, bei pripažinti ir saugomi miško ūkio specialistų.	Kriterijus laikomas netaikytinu kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.
3.4. Vietiniams žmonėms turi būti atlyginama už jų tradicinių žinių taikymą, naudojant tam tikras miško išteklių rūšis ar taikant miško ūkio darbams tradicines miško ūkio sistemas. Šis atlyginimas turi būti laisva valia aptartas ir įformintas prieš miško ūkio darbų pradžią.	Kriterijus laikomas netaikytinu kadangi lietuviai yra vietinė tauta savo žemėje.

PRINCIPAS 4. SANTYKIAI SU BENDRUOMENĖMIS IR DARBUOTOJŲ TEISĖS

Miškų ūkis turi išsaugoti arba gerinti miško darbuotojų ir vietos bendruomenių ilgalaikę socialinę ir ekonominę gerovę.

Kriterijai	Rodikliai
4.1. Bendruomenių, esančių viduje ar šalia miško ūkio darbų vietos, nariai privalo turėti teisę būti įdarbinti, apmokyti bei gauti kitas paslaugas.	<p>4.1.1. Turėtų būti įrodytos pastangos suteikti visiems darbuotojams pastovų užimtumą.</p> <p>4.1.2. Darbuotojai neturėtų būti diskriminuojami juos priimant į darbą, paaugštinant pareigose, atleidžiant iš darbo, apmokant už darbą bei suteikiant socialines garantijas.</p>
4.2. Miško ūkis neturi pažeisti darbuotojų ir jų šeimų sveikatą ir saugumą reglamentuojančių teisės aktų.	<p>4.2.1. Darbuotojai, įskaitant rangovus, turi būti susipažinę su darbo sauga ir jos laikytis darbo metu.</p> <p>4.2.2. Dideli ir vidutiniai MTV: Darbo vietose motopjūklininkai, ruošos įmonės ir rangovai turi naudoti tinkamas asmenines apsaugos priemones, įskaitant prieštriukšminius šalmsus, ausų apsaugą, signalinius kostiumus, batus su pirštus saugančių metaliniu ar plastmasiniu galu, pirštines nuo vibracijos, pirmosios medicininės pagalbos rinkinį, mobilųjį telefoną.</p> <p>4.2.3. Kiekvienas žmogus besilankantis kertamoje biržėje turėtų dėvėti apsauginį šalną ir aiškiai matomus rūbus.</p> <p>4.2.4. Pjūklai turi būti gerai prižiūrėti, apsauginė įranga turi būti be defektų</p> <p>4.2.5. Darbuotojai dirbantys pavojingus darbus, tokius kaip vėjovartų tvarkymas, didelių medžių kirtimas ir lipimas į medžius, negali dirbti vieni.</p> <p>4.2.6. Darbuotojai turi būti apmokyti kaip elgtis įvykus pavojingiems įvykiams, tokiems kaip nelaimingas atsitikimas, gaisras, degalų ar tepalų išsiliejimas.</p> <p>4.2.7. Traktoriai turi būti pritaikyti darbui miške, įskaitant saugumo įrangą.</p> <p>4.2.8. MTV turėtų vykdyti reguliarius patikrinimus ir ilgalaikį stebėjimą kad užtikrinti nuolatinį visų darbų saugos reikalavimų laikymąsi darbo vietoje.</p> <p>4.2.9. Keliuose į kertamas biržes turėtų būti pastatomi išpėjamieji ženklai.</p> <p>4.2.10. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi vesti nelaimingų atsitikimų (įskaitant MTV teritorijoje dirbančių rangovų įmones) registrą ir dokumentaciją apie priimtas priemones dėl rizikos mažinimo.</p> <p>4.2.11. Dideli MTV įmonės turi turėti darbų saugos politiką ir valdymo sistemą.</p> <p>4.2.12. Darbuotojai nakvojantys miške turėtų naudotis tinkamomis miego, higieninių reikmių tenkinimo sąlygomis, turėti pakankamą kiekį švaraus vandens.</p> <p>4.2.13. Darbininkai, motopjūklininkai, ruošos įmonės ir rangovai turi laikytis LR darbo kodekso reikalavimų,</p>

	įskaitant reikalavimus dėl darbo dienos ir savaitės trukmės bei darbo režimo.
4.3. Kaip nustatyta Tarptautinės darbo organizacijos (ILO) 87 ir 98 konvencijose, darbuotojams turi būti garantuota teisė organizuotis ir laisvanoriškai tartis su savo darbdaviais.	<p>4.3.1. Dideli ir vidutiniai MTV: Visi darbininkai turi turėti galimybę kurti profsąjungas ir stoti į jas pagal savo pasirinkimą be bauginimų ir represijų grėsmės.</p> <p>4.3.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Kolektyvinės derybos su profesinių sąjungų atstovais turi būti vykdomos sąžiningai, dedant visas pastangas susitarimui pasiekti.</p>
4.4. Planuojant ir vykdant miško ūkinę veiklą, turi būti įtraukiami ir socialinio poveikio analizės rezultatai. Reikalinga nuolatinė konsultacija su žmonėmis ir grupėmis, kuriuos tiesiogiai veikia miško ūkio darbai.	<p>4.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV privalo turėti suinteresuotų asmenų, organizacijų sąrašą, kurioms teikiama informacija apie planuojamą veiklą bei su kuriais reikalui esant konsultuojamasi. .</p> <p>4.4.2. Dideli MTV: MTV privalo turėti mechanizmą, leidžiantį vietiniams gyventojams bei kitiems suinteresuotiems asmenims dalyvauti miškų tvarkymo procese.</p> <p>4.4.3. Dideli MTV: Nauji miškotvarkos projektai turi būti viešai prieinami komentuoti mažiausiai prieš 45 dienas iki projekto patvirtinimo.</p> <p>4.4.4. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi turėti suinteresuotų šalių pageidavimų ir paklausimų bei MTV atsakymų registravimo sistemą.</p> <p>4.4.5. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Vietinėms bendruomenėms ypatingos ekonominės, ekologinės, kultūrinės ar religinės vertės teritorijos turi būti identifikuotos bei dokumentuotos ir į šias vertes turi būti atsižvelgiama tvarkant miškus.</p>
4.5. Turi būti sukurtos atitinkamos procedūros skundų analizavimui ir numatomos kompensacijos už juridinėms ar naudotojų teisėms, nuosavybei, ištekliams ar vietinių žmonių gyvenvietėms padarytą žalą išmokėjimui. Reikia imtis atitinkamų priemonių, kad tokių nuostolių būtų išvengta.	<p>4.5.1. Turi būti sutelkiamos visos deramos pastangos sprendžiant konfliktus konsultacijų forma, siekiant surasti visoms šalims priimtina sprendimą.</p> <p>4.5.2. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi būti sukurta sistema, kuria vadovaujantis nukentėjusioms šalims būtų kompensuojama miškų ūkio veiklos metu padaryta žala vietinės bendruomenės, gyventojų arba juridinių asmenų turtui. Taip pat žr. 4.4.</p>

PRINCIPAS 5. NAUDA IŠ MIŠKO	
Miškų ūkio veikla turi skatinti efektyvų daugiataksių miško naudojimą, siekiant užtikrinti ekonominę gyvybingumą ir platų aplinkosauginių bei socialinių funkcijų spektrą.	
Kriterijai	Rodikliai
5.1. Miško ūkis turi siekti ekonominio gyvybingumo, visiškai apimdamas aplinkosaugines, socialines ir gamybines produkcijos sąnaudas bei užtikrindamas reikalingas investicijas ekologiniam miško produktyvumui palaikyti.	<p>5.1.1. MTV privalo turėti finansinį planą, kuriame būtų detalizuojamos išlaidos miškų tvarkymui, apsaugai bei atkūrimui.</p> <p>5.1.2. Tuo atveju, jei aplinkosauginiai apribojimai kelia rimtą grėsmę MTV ekonominiam gyvybingumui, diskusijos tarp atitinkamų šalių būdu turėtų būti surastas priimtinausias sprendimas.</p>
5.2. Miško ūkio veikla ir marketingas turėtų skatinti įvairių miško produktų optimalų naudojimą ir vietinį perdirbimą.	<p>5.2.1. Miško tvarkymas turėtų palaikyti daugiataksių miško išteklių naudojimą (medžioklė, poilsis miške, nemedieniniai miško produktai)</p> <p>Taip pat žr. punktą 5.4.</p>
5.3. Miško ūkis turėtų iki minimumo sumažinti su miško kirtimu ir vietiniu medienos perdirbimu susijusią taršą bei išvengti neigiamo poveikio kitiems miško ištekliams.	<p>5.3.1. Egzistuojančių ir planuojamų miško kelių, tiltų, medienos ištraukimo iš valskmų išdėstymas turėtų atitikti vykdomos miškų ūkio veiklos apimtis ir intensyvumą.</p> <p>5.3.2. Miško kirtimo technologijos turėtų garantuoti, kad nepadaroma žala nei iškirstai ir pardavimui skirtai medienai nei miške liekantiems medžiams.</p> <p>5.3.3. Atliekų kiekis miško kirtimo, perdirbimo ir ištraukimo metu turėtų būti kiek įmanoma minimalus.</p>
5.4. Miško ūkis turi siekti stiprinti ir plėtoti vietinę ekonomiką, išvengiant priklausomybės nuo vieno miškų produkto.	<p>5.4.1. MTV prekybos politika turėtų atsižvelgti į vietinės apdirbimo pramonės poreikius.</p> <p>Taip pat žr. punktą 5.2</p>
5.5. Miško ūkio veikla turi atsižvelgti, palaikyti ir, kur įmanoma, gerinti miško funkcijų ir išteklių, pavyzdžiui, vandenų apsaugos ir žuvininkystės, būklę ir kokybę.	<p>5.5.1. Dideli MTV: MTV arba miškotvarkos projektas turėtų raštu įvertinti miškų tvarkymo veiklos poveikį kitai miškų teikiamai naudai susijusiai su laisvalaikiu miške, ne medienos produktais (medžioklė, žvejyba, grybais, uogomis), miškuose esančiais vandens telkiniais, kultūrinėms ir biologinėms vertybėms</p> <p>5.5.2. <u>Dideli MTV</u>: Negatyvus poveikis nustatytas pagal 5.5.1 punktą turėtų būti įmanomai sumažintas.</p> <p>5.5.3. Planuojant miškų ūkinius darbus MTV turi atsižvelgti į teritorijas, svarbias grybavimui, uogavimui, medžioklei ir rekreacijai.</p> <p>Žr. 4.4.3</p>
5.6. Miško kirtimų apimtys negali viršyti dydžių, kurie galėtų būti išlaikomi ir ateityje.	<p>5.6.1. Dideli ir vidutiniai MTV: Metinė kirtimų norma (MKN) pagal plotą ir/ar tūrį turi būti nustatoma remiantis konservatyviais ir gerai dokumentuotais prieaugio ir atsargų skaičiavimais.</p> <p>5.6.2. MMITM: turi būti prisilaikoma mažiausio rekomenduojamo rotacijos amžiaus arba vidutinio pagrindinių kirtimų skersmens.</p> <p>5.6.3. Dideli ir vidutiniai MTV: MTV turi užtikrinti, kad kirtimų apimtis neviršija normų, užtikrinančių darnų</p>

	<p>miškų naudojimą.</p> <p>5.6.4. Metiniai kirtimai turi būti griežtai apskaitomi dokumentuose, kuriuose turi būti informacija apie vietą, medžių rūšis, kiekius, sortimentus, datą ir terminus, taip pat monitoringo dokumentacija.</p> <p>5.6.5. MTV turėtų registruoti dokumentuose verslinį nemedieninių miško produktų (NMMP), tokių kaip sėklos, kalėdinės eglutės, žaliava puokštėms, vainikams, gyvūnija, naudojimą.</p> <p>5.6.6. <u>Dideli MTV</u>: turėtų dalyvauti medžioklės limitų nustatymo procese.</p> <p>5.6.7. Verslinis NMMP naudojimas neturi viršyti kiekių, garantuojančių darnų naudojimą užtikrinančio lygio.</p> <p>5.6.8. Biržių ribos turi būti aiškiai pažymėtos arba aiškiai atskiriamos.</p> <p>5.6.9. <u>Dideli MTV</u>: Bendras pribrendusių, brandžių ir perbrendusių medynų santykis neturėtų būti mažesnis kaip 20 procentų. Jeigu šis santykis mažesnis reikalinga ilgalaikė strategija situacijos pagerinimui.</p>
--	--

PRINCIPAS 6. POVEIKIS APLINKAI

Miškų ūkis turi išsaugoti biologinę įvairovę ir su ja susijusias vertybes, vandens išteklius, dirvožemį, unikalias ir lengvai pažeidžiamas ekosistemas bei kraštovaizdį, išlaikyti miško ekologines funkcijas bei miškų vientisumą.

Kriterijai	Rodikliai
<p>6.1. Poveikis aplinkai turi būti įvertintas, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį, intensyvumą ir išteklių unikalumą, bei atitinkamai integruotas į miško ūkio sistemas. Įvertinimas turi apimti tiek kraštovaizdžio problemas, tiek miško kirtimo bei medienos perdirbimo vietoje poveikį. Poveikis aplinkai turi būti įvertintas prieš neigiamą poveikį sukeliančių darbų pradžią.</p>	<p>6.1.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Miškotvarkos projekto rengimo metu MTV turi užtikrinti poveikio aplinkai įvertinimą ir atitinkamų neigiamo poveikio sušvelninimo priemonių numatymą projekte.</p> <p>6.1.2. Priemonių sumažinančių neigiamą poveikį aplinkai turi būti laikomasi dirbant miške, pvz. drėgnose vietovėse yra dirbama atsargiai kad nepakenkti dirvožemiui, jautrioje paukščių buveinėse nevykdoma veikla perėjimo laikotarpiu .</p> <p>6.1.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi turėti aiškiai apibrėžtas poveikio aplinkai vertinimo procedūras prieš pradėdant įgyvendinti didelius projektus, tokius kaip kelių tiesimas, sausinimo sistemų tvarkymas.</p> <p>6.1.4. <u>MMITM</u>: Prieš kelių statybos ir rekonstrukcijos, sausinimo sistemų renovacijos ir priežiūros darbus, MTV privalo nustatyti galimą neigiamą poveikį aplinkai ir imtis priemonių jam išvengti.</p> <p>6.1.5. Apdirbimo įrangos, pvz. kilnojamosios lentpjūvės naudojimo miške poveikis turi būti įvertintas ir kontroliuojamas (pvz. atliekos, statiniai ir t.t.)</p>
<p>6.2. Turi būti siekiama išsaugoti retas, nykstančias ir kitas saugomas rūšis bei jų paplitimo arealus (pvz., lizdavietes bei maitinimosi plotus). Atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei išteklių unikalumą, turi būti įsteigtos apsauginės zonos ir saugomos teritorijos. Medžioklė, žvejyba ir įvairių miško produktų naudojimas turi būti kontroliuojami.</p>	<p>6.2.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi turėti savo miškuose esančių retų ir nykstančių augalų ir ekosistemų sąrašą bei jų išsaugojimo planą.</p> <p>6.2.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turėtų žinoti ir saugoti nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu oficialiai registruotas saugomas miško floros ir faunos rūšis.</p> <p>6.2.3. Saugomos zonos turi būti pažymėtos medynų planuose ir, esant reikalui, natūroje.</p> <p>6.2.4. Veikla saugomose zonose turi būti vykdoma taip, kad saugomos vertybės nebūtų žalojamos ar joms keliamas pavojus.</p> <p>Taip pat žr. punktą 1.5.3</p>
<p>6.3. Ekologinės funkcijos ir vertybės turi būti išsaugotos, sustiprintos ar atkurtos, įskaitant:</p> <ul style="list-style-type: none">a) miškų atsizeldinimą ir sukcesiją,b) genetinę, rūšinę ir ekosistemų įvairovę,c) gamtos ciklus, kurie veikia miško ekosistemų produktyvumą.	<p>6.3.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Ypatingos pastangos turi būti dedamos padidinti vietinių kietųjų lapuočių dalį (a,b).</p> <p>6.3.2. <u>MMITM</u>: Ypatingos pastangos turi būti dedamos išlaikyti vietinių kietųjų lapuočių dalį (a,b).</p> <p>6.3.3. Šlapiuose miško tipuose (a, b, c) turi būti teikiama pirmenybė atrankiniams kirtimams arba neplyniems kirtimams (mažiau nei 0,2 ha) paliekant biržę savaiminiam želimui.</p> <p>6.3.4. Turėtų būti teikiama pirmenybė savaiminiam miško želimui ir vietinės kilmės medžių daigams (a, b, c).</p>

	<p>6.3.5. Ugdymo kirtimų ir medienos ruošos veikla turi būti palanki mišrių medynų formavimuisi. (a, b, c).</p> <p>6.3.6. Miškų plotai neįtakojami esama sausinimo sistema neturi būti sausinami.</p> <p>6.3.7. Seni drevėti medžiai, medžiai su lizdais, stuobriai (stovintys sausuoliai) ir negyva mediena miške turi būti saugomi, atsižvelgiant į nacionalinius darbų saugos reikalavimus, taip pat į saugumą šalia judrių kelių bei rekreacinėse vietose. (b, c). Jeigu negyva mediena sudaro daugiau nei 15 cbm hektare ji gali būti pašalinama.</p> <p>6.3.8. Pagrindinio naudojimo kirtimuose (įskaitant plynuosius, atrankinius bei atvejinius kirtimus) turi būti paliekama bent 10/ha biologinės įvairovės požiūriu vertingų gyvų medžių (5 medžiai kietųjų lapuočių atveju), kurie paliekami iki visiško suirimo.</p> <p>6.3.9. Biologinės įvairovės medžiai parenkami iš visos rūšių įvairovės, didžiausio diametro iš labiausiai biologinės įvairovės požiūriu vertingiausių ir vėjui atsparių medžių. (6.3 b).</p> <p>6.3.10. Erdvinis bioįvairovės medžių išdėstymas plynose kirtavietėse turėtų būti palankus jų ilgam išlikimui ir naudingas nykstančioms bei retoms bioįvairovės požiūriu rūšims..</p> <p>Taip pat žr. punktą 6.9.</p>
<p>6.4. Pavyzdiniai (tipiniai) kraštovaizdyje egzistuojančių ekosistemų plotai, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei veikiančių išteklių unikalumą, turi būti užfiksuoti žemėlapiuose ir išsaugoti savo natūraliame būvyje.</p>	<p>6.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi saugoti egzistuojančių ekosistemų pavyzdinius plotus jų natūralioje būklėje. Jų plotas turi sudaryti bent 5% viso miško ploto. MTV teritorijoje esantys arba besiribojantys rezervatai gali būti įtraukti į 5% skaičiavimą.</p> <p>6.4.2. <u>Dideli MTV</u>: Saugomi plotai minimi 6.4.1. punkte turi būti atrinkti pagal identifikuotas pagrindines ekologines vietas nustatytas konsultuojantis su suinteresuotomis aplinkosauginėmis šalimis, vietine valdžia bei mokslo atstovais.</p> <p>6.4.3. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi saugoti egzistuojančių ir/ar nykstančių ekosistemų pavyzdinius plotus jų natūralioje būklėje.</p> <p>6.4.4. 6.4.1 ir 6.4.3 punktuose nurodytuose plotuose neturi būti vykdoma medienos ruošą, nebent tai leidžiama oficialiose saugomos teritorijos tvarkymą reglamentuojančiuose teisės aktuose.</p> <p>6.4.5. Egzistuojančios sausinimo sistemos saugomose teritorijose neturi būti tvarkomos, nebent pagal oficialias apsaugos taisykles jos reikalingos saugomų vertybių apsaugai arba vandens nuvedimui iš gretimų teritorijų .</p> <p>Taip pat žr. 6.2.</p>
<p>6.5. Nurodymai, kaip kovoti prieš eroziją, sumažinti miškui daromą žalą kirtimų metu, tiesiant kelius ir atliekant kitus darbus, o taip pat apsaugoti</p>	<p>6.5.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turėtų turėti informaciją reikalingą suskirstyti plotus į tinkamus kirsti bet kokių metų, tik žiemą, ar tik sausringų metų.</p> <p>6.5.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi žinoti apie</p>

<p>vandens išteklius turi būti įteisinti ir įgyvendinami.</p>	<p>dirvožemio tipus, tinkamus vykdyti medienos ruošą žiemą, pavasarį, vasarą ir rudenį siekiant išvengti dirvos pažeidimų.</p> <p>6.5.3. Nurodymai miško darbuotojams turėtų apimti techninę valksmų specifikaciją (išdėstymas, plotis, tankumas), medžių vertimą, apsaugines zonas ir kelių išdėstymą, taip pat bioįvairovės ir negyvos medienos apsaugą.</p> <p>6.5.4. Medienos ruošos darbų metu turi būti imamasi priemonių iki minimumo sumažinti dirvožemio pažeidimą ir eroziją.</p> <p>6.5.5. Kelių tvarkymo medžiagos ar bet kokios veiklos atliekos (pvz. akmenys, gruntas, krūmynai) negali būti verčiamos į upelių vagas.</p> <p>6.5.6. Teisės aktų reikalaujamos apsauginės juostos turi būti paliekamos apie vandenį ir atviras vietas.</p> <p>6.5.7. Stabilios, atitinkančios dirvožemio sąlygas, susijusios su šalia miško ribos augančia augalija, pamiškės turi būti išlaikomos ar formuojamos. Regionui charakteringos medžių ir krūmų rūšys turėtų būti naudojamos užtikrinti tvarią ir įvairią zoną, pereinančią į gretimas teritorijas.</p> <p>Taip pat žr. 6.1; 7.3.</p>
<p>6.6. Miško ūkio subjektai turi skatinti aplinkai palankių necheminių kovos su kenkėjais priemonių sukūrimą ir taikymą bei siekti, kad būtų vengiama cheminių pesticidų naudojimo. Turi būti uždrausti Pasaulio sveikatos organizacijos 1A ir 1B tipo bei chloruoti hidrokarbonatų pesticidai; pesticidai, kurie yra nuodingi ir išlieka biologiškai aktyvūs bei kaupiasi maisto grandinėje; taip pat kiti pesticidai, kurie yra uždrausti tarptautinių organizacijų. Jeigu chemikalai yra vartojami, siekiant sumažinti pavojų sveikatai ir aplinkai, turi būti naudojamos atitinkamos apsaugos priemonės bei apmokomi darbuotojai.</p>	<p>6.6.1. Turi būti dedamos pastangos išvengti chemikalų naudojimo miškuose.</p> <p>6.6.2. Visi chemikalų panaudojimo atvejai turi būti registruojami, įtraukiant informaciją apie chemikalo pavadinimą, tikslą, vietą, datą ir kiekį.</p> <p>6.6.3. Chemikalai turi būti laikomi, maišomi ir naudojami laikantis saugumo priemonių ir nustatytų reikalavimų.</p> <p>6.6.4. Darbuotojai atsakingi už chemikalų naudojimą turi žinoti kaip elgtis pavojingų atsitikimų, naudojant chemikalus, atvejais (išsipylimo ar kitais atvejais).</p> <p>6.6.5. Chemikalai uždrausti pagal FSC pesticidų politiką negali būti naudojami (žr. priedą IV).</p>
<p>6.7. Chemikalai, tara, skystos ir kietos neorganinės atliekos, įskaitant kurą ir tepalus, turi būti pašalinamos aplinkai nekenksmingu būdu ir ne darbo vietoje.</p>	<p>6.7.1. Chemikalai, jų tara, skystos ir kietos atliekos, nepriklausomai nuo to ar jos atsiranda miškų ūkio veikloje ar medienos perdirbimo metu, turi būti surenkamos ir pridudamos tvarkyti aplinkosauginiu požiūriu priimtinais ir teisiškai įteisintais metodais.</p> <p>6.7.2. Turi būti dedamos visos pastangos kontroliuoti ir sumažinti miškų teršimą bet kokiomis atliekomis, įskaitant miško lankytojų paliktas šiukšles.</p> <p>6.7.3. Miško technikoje turi būti tinkamos tepalų absorbavimo priemonės.</p> <p>6.7.4. Tinkamos tepalų absorbavimo priemonės ar neleidžiančios degalams ir tepalams nutekėti talpos turi būti naudojamos motorinių pjūklų užpildymo vietose.</p>

	<p>6.7.5. Miškuose naudojama technika turi būti techniškai tvarkinga. Neturi būti degalų, alyvos nutekėjimo.</p> <p>6.7.6. Biologiškai suyrančios alyvos naudojimui motoriniuose pjūkluose ir miško technikoje turėtų būti teikiama pirmenybė.</p>
<p>6.8. Pagal nacionalinius įstatymus ir tarptautiniu mastu pripažintas mokslines rekomendacijas biologinės kontrolės medžiagų naudojimas turi būti užfiksuotas dokumentuose, minimaliai sumažintas, stebimas ir griežtai kontroliuojamas. Turi būti uždraustas genetiškai modifikuotų organizmų naudojimas.</p>	<p>6.8.1. Biologinės kontrolės medžiagos turi būti naudojamos tik išimtiniais atvejais, ir šis naudojimas turi būti pagrįstas dokumentais, įmanomai mažas, stebimas ir griežtai kontroliuojamas.</p> <p>6.8.2. Genetiškai modifikuoti organizmai negali būti naudojami.</p>
<p>6.9. Siekiant išvengti neigiamo ekologinio poveikio, egzotinių rūšių naudojimas turi būti atidžiai kontroliuojamas ir nuolat stebimas.</p>	<p>6.9.1. Vietinių medžių rūšių miškai negali būti keičiami egzotinių medžių ar krūmų rūšių plantacijomis.</p> <p>6.9.2. Egzotinės rūšys neturėtų būti auginamos miške, nebent moksliniais, rekreaciniais ar panašiais tikslais.</p> <p>6.9.3. Egzotinių lengvai plintančių medžių rūšių, pasodintų anksčiau, paplitimas turi būti kontroliuojamas ir, jeigu būtina, imamasi priemonių jų plitimui apriboti arba visiškai jas išnaikinti.</p> <p>Taip pat žr. 10.3.</p>
<p>6.10. Miškų pavertimas plantacijomis ar ne miško žemėmis galimas tik tokiais atvejais, kai:</p> <p>a) tai apima tik labai mažą miško žemės valdos dalį;</p> <p>b) kai miškas nėra miško žemėje, turinčioje didelę aplinkosauginę reikšmę;</p> <p>c) kai toks miškų pavertimas galėtų užtikrinti papildomą, ilgalaikę, esminę aplinkosauginę naudą miško žemės valdoje.</p>	<p>6.10.1. Miško žemė neturi būti paverčiama plantacijomis ar kitos paskirties žemės naudmenomis, nebent pavertimas grindžiamas teisinėmis procedūromis, jeigu tai būtina dėl svarbių kultūrinių, rekreacinių, gamtinių, ar su kraštovaizdžiu susijusių priežasčių.</p> <p>6.10.2. Pavertimo planams turėtų pritarti suinteresuotos šalys, įskaitant vietos bendruomenes ir valstybines tarnybas.</p> <p>Taip pat žr 6.9</p>

PRINCIPAS 7. MIŠKO TVARKYMO PLANAS

Miškotvarkos projektas turi būti paruoštas, įgyvendinamas ir nuolat atnaujinamas, atsižvelgiant į darbų apimtį ir intensyvumą. Aiškiai turi būti apibrėžti ilgalaikiai miškų ūkio tikslai ir priemonės jiems pasiekti.

Kriterijai	Rodikliai
<p>7.1. Miškotvarkos projektas ir pagalbiniai dokumentai turi apimti:</p> <ul style="list-style-type: none">a) miško ūkinės veiklos tikslus;b) tvarkomų miško išteklių,c) aplinkosauginių apribojimų, žemės naudojimo ir nuosavybės teisių, socialinių ir ekonominių sąlygų ir gretimų žemių aprašymus;d) miškininkystės ir/arba kitų miško ūkio sistemų, pagrįstų miško ekologija bei išteklių inventorizacijos metu surinkta informacija, aprašymus;e) metinės kirtimų apimtį pagrindimą; pasirengimą miškų augimo ir dinamikos monitoringui;f) aplinkosauginės priemonės, pagrįstas poveikio aplinkai įvertinimu;g) retų, nykstančių ir kitų saugomų rūšių identifikavimo ir išsaugojimo planus;h) miško išteklius, įskaitant saugomas teritorijas, planuojamus miško ūkio darbus ir žemės nuosavybę apibūdinančius žemėlapius;i) kirtimo būdų bei jiems naudojamos technikos aprašymą ir pagrindimą.	<p>7.1.1. <u>MMITM</u>: MTV turi turėti galiojantį miškotvarkos projektą, parengtą pagal nacionalinius teisės aktus ir nustatantį tvarkymo tikslus (a,e).</p> <p>7.1.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: miškotvarkos projekte ar jo prieduose turi būti numatyta:</p> <ul style="list-style-type: none">a) Tvarkymo tikslas (a).b) Bendras istorijos aprašymas, įskaitant miško nuosavybę ir naudojimą (b).c) Medynų lygio miško išteklių aprašymas, įskaitant plotą, augavietę/miško tipą, rūšis, pasiskirstymą amžiaus klasėmis, aukštį, bonitetą, vidutinį skersmenį (dbh) ir tūrį (b, c).d) Viso miško ploto santraukas, įskaitant bendrą miško plotą (ha), mišku apaugusio ploto procentą, plotus pagal miško/augavietės tipus, pasiskirstymą amžiaus klasėmis, bendrą metinį prieaugį ir vidutinį tūrį hektare (b, c, d).e) Miškų augimo ir atsargų dinamikos stebėjimas (e);f) Naudojamos miškų tvarkymo sistemos aprašymą ir pagrindimą, įskaitant naudojamą miškininkystės sistemas.g) Bendrą monitoringo sistemos, įgyvendintos užtikrinti saugomų teritorijų ir didelės aplinkosauginės vertės miškų (YVM) išsaugojimą, aprašymą. (f, g)h) Žemėlapius, atspindinčius miško išteklius, įskaitant saugomas teritorijas, planuojamas ūkinės veiklos priemones ir žemės nuosavybę (h).i) Naudotinos ruošos technologijos ir įrangos aprašymą bei pagrindimą (i). <p>7.1.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Projektas turi būti tinkamai techniškai parengtas ir pakankamai detalus, suteikiantis informaciją apie miškų ūkio veiklos apimtį, jos sudėtingumą ir intensyvumą.</p> <p>7.1.4. Pateikiami žemėlapiai turėtų būti pakankamos kokybės ir tinkami naudoti natūroje (Taip pat žr. kriterijų 6.5)</p> <p>7.1.5. Miškotvarkos projektas ar susiję metiniai veiklos ar ruošos planai turi būti prieinami darbuotojams ir naudojami natūroje.</p>
<p>7.2. Siekiant atsižvelgti į monitoringo rezultatus ar naują mokslinę ir techninę</p>	<p>7.2.1. Miškotvarkos projekto (ir/arba metinio veiklos plano) peržiūrėjimas ir koregavimas turi būti atliekamas</p>

<p>informaciją bei reaguoti į kintančias aplinkosaugines, socialines ir ekonomines sąlygas, miškotvarkos projektas turi būti periodiškai peržiūrimas.</p>	<p>laiku ir reguliariai (peržiūrėjimo periodas ne ilgesnis kaip 15 metų).</p> <p>7.2.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Miškotvarkos projekto peržiūrėjimas turi apimti miškininkystės, aplinkosauginių, socialinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimus.</p> <p>7.2.3. <u>Taikoma tik MMITM</u>: Miškotvarkos projekto peržiūros turi atitikti nacionalines procedūras.</p>
<p>7.3. Miško ūkio darbuotojai turi būti atitinkamai apmokomi ir prižiūrimi, siekiant užtikrinti kokybišką miškotvarkos projekto įgyvendinimą.</p>	<p>7.3.1. <u>Dideli MTV</u>: miškų ūkio veiklos vadovai ir prižiūrėtojai privalo turėti tinkamą, pageidautina valstybiniu mastu pripažintą kvalifikaciją, garantuojančią jų sugebėjimus planuoti ir organizuoti miškų ūkio ir kitus miškotvarkos projekte numatytus darbus.</p> <p>7.3.2. <u>Dideli MTV</u>: turi būti raštu sudarytas ir įgyvendinamas mokymų planas.</p> <p>7.3.3. <u>Dideli MTV</u>: atitinkami darbuotojai turi būti apmokomi bioįvairovės klausimais.</p> <p>7.3.4. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: Tik apie teisingus ir saugius medžių vertimo metodus instruktuoti darbininkai turi būti samdomi miško ruošos darbams.</p> <p>7.3.5. Visi darbuotojai, rangovai ir jų darbuotojai, individualiai dirbantys žmonės, turėtų turėti pakankamą išsilavinimą ir būti apmokyti atlikti jiems priskirtus darbus. Pageidautina, kad jie turėtų jų sugebėjimus patvirtinančius sertifikatus.</p> <p>Taip pat žr. 4.1</p>
<p>7.4. Gerbdami informacijos konfidencialumą, miško ūkio darbuotojai turi pateikti visuomenei prieinamą pagrindinių miškotvarkos projekto elementų santrauką, apimančią informaciją, paminėtą 7.1. kriterijuje.</p>	<p>7.4.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi parengti viešą miškotvarkos projekto santrauką, prieinamą spausdinta forma ir/ar paskelbtą internete.</p> <p>7.4.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi geranoriškai pateikti atitinkamas miškotvarkos projekto dalis suinteresuotoms šalims, kurie pagrindžia savo domėjimąsi MTV vykdoma miškų ūkine veikla (pvz. kaimyninių žemių savininkams, vietos gyventojams).</p>

PRINCIPAS 8. MONITORINGAS IR ĮVERTINIMAS

Monitoringas, atsižvelgiant į miškų ūkio apimtį ir intensyvumą, turi įvertinti miškų būklę, produkcijos kiekį, gamybos grandinę, miško ūkio veiklą bei jos poveikį aplinkai ir visuomenei.

Kriterijai	Rodikliai
<p>8.1. Monitoringo dažnumas ir intensyvumas turi būti nustatomas, atsižvelgiant į miško ūkio darbų apimtį ir intensyvumą bei veikiančios aplinkos sudėtingumą ir pažeidžiamumą. Monitoringo procedūra turi būti pastovi ir vykdoma periodiškai, kad būtų galima palyginti rezultatus ir įvertinti pokyčius.</p>	<p>8.1.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turėtų turėti nuoseklaus 8.2 punkte paminėtų aspektų monitoringo procedūras, kurios leidžia palyginti rezultatus ir įvertinti pasikeitimus.</p> <p>8.1.2. <u>MMITM</u>: MTV turėtų vykdyti monitoringą, susijusį su medienos ruošia ir miško atkūrimu.</p>
<p>8.2. Miško ūkis turi apimti mokslinius tyrimus bei duomenų rinkimą, siekiant gauti bent minimalią informaciją, apie šiuos indikatorius:</p> <p>a) visų gaunamų miško produktų kiekį, b) medienos prieaugį, miško atsiželdinimą ir kitas miško charakteristikas, c) floros ir faunos būklę bei jos pokyčius, d) kirtimų ir kitų miško darbų poveikį aplinkai ir visuomenei, e) miško ūkio kaštus, produktyvumą ir rentabilumą.</p>	<p>8.2.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Monitoringo planas turėtų identifikuoti/apibūdinti pastebėtus pasikeitimus šiose srityse:</p> <p>a) augimo tempus, atkūrimo plotus ir rūšis, miško išteklių amžių ir rūšinę sudėtį, (įprastas miškotvarkos projekto, parengto pagal nacionalinius reikalavimus, dalis (b, c);</p> <p>b) verslinę ruošą, įskaitant NMMP, tokius kaip sėklos, sodmenys, gyvūnija, žaliava puokštėms ir vainikams, kalėdinės eglutės (a).</p> <p>c) aplinkos pasikeitimus, veikiančius florą, fauną, dirvožemio ir vandens išteklius (pvz. erozija, kenkėjų invazijos, invazinių rūšių plitimas, pastebėtas nykstančių paukščių rūšių perimvietes) (c, d)</p> <p>d) socioekonominius aspektus (pvz. miškų tvarkymo kaštus, visų produktų kiekius, visuomeninių ir darbo santykių bei sąlygų pasikeitimus).</p> <p>e) Ypatingos vertės miškų plotus.</p> <p>8.2.2. <u>MMITM</u>: turi būti registruojami verslinis miško produktų naudojimas.</p> <p>8.2.3. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti kad inventurizacijos duomenys būtų reguliariai atnaujinami su periodine miškotvarkos projekto peržiūra (paprastai daroma standartinio projekto ruošimo metu pagal nacionalinę teisę).</p>
<p>8.3. Miško ūkio specialistai turi dokumentais pagrįsti kiekvieno miško produkto judėjimą nuo jo kilmės (procesas žinomas kaip "gamybos grandinės sertifikavimas"), siekiant užtikrinti proceso priežiūrą ir suteikti galimybę sertifikuojančioms organizacijoms gauti informaciją.</p>	<p>8.3.1. Sąskaitos, važtaraščiai ir kiti naudojami dokumentai, susiję su miško produktų transportavimu turi būti saugomi centriniame biure ir lengvai prieinami patikrinimo metu.</p> <p>8.3.2. Tuo atveju, jei MTV taip pat dirba su nesertifikuotais medienos produktais, MTV turi aiškiai atskirti sertifikuotus produktus nuo nesertifikuotų naudojant žymes ar etiketes, atskirai laikydama dokumentus ir atitinkamas sąskaitas bei važtaraščius</p> <p>8.3.3. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi nustatyti ir įgyvendinti rašytines procedūras, užtikrinančias kad parduodamų produktų sertifikavimo statusas būtų aiškiai</p>

	<p>nurodomas sąskaitose ir gabenimo dokumentuose.</p> <p>8.3.4. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti kad parduodamų produktų sertifikavimo statusas būtų aiškiai nurodomas sąskaitose ir gabenimo dokumentuose.</p> <p>8.3.5. Nelegaliai iš miško išgabenta bet vėliau susigražinta mediena neturi būti parduodama kaip sertifikuota produkcija.</p>
<p>8.4. Įgyvendinant ir peržiūrint miškotvarkos projektą, reikia atsižvelgti ir į monitoringo rezultatus.</p>	<p>8.4.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Į monitoringo duomenis, išvardintus 8.2.1 punkte, turi būti atsižvelgiama peržiūrint miškotvarkos projektą.</p> <p>8.4.2. <u>MMITM</u>: MTV turi užtikrinti, kad miškotvarkos projektas turi būti reguliariai peržiūrimas pagal nacionalinę teisę.</p> <p>Taip pat žr. 7.2.</p>
<p>8.5. Gerbdami informacijos konfidencialumą, miško ūkio darbuotojai turi pateikti visuomenei 8.2. kriterijuje išvardintų indikatorių monitoringo rezultatų santrauką.</p>	<p>8.5.1. <u>Dideli MTV</u>: MTV turi parengti monitorinio rezultatų santrauką ir padaryti ją prieinamą spausdintoje formoje ir/ar paskelbti internete.</p> <p>8.5.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u>: MTV turi geranoriškai pateikti atitinkamas miškotvarkos projekto dalis suinteresuotoms šalims, kurios pagrindžia savo domėjimąsi MTV vykdoma miškų ūkine veikla (pvz. kaimyninių žemių savininkams, vietos gyventojams).</p>

PRINCIPAS 9. YPATINGOS VERTĖS MIŠKŲ IŠSAUGOJIMAS

Miškų ūkio veikla ypatingą vertę turinčiuose miškuose turi būti vykdoma siekiant išsaugoti ar sustiprinti šiems miškams būdingas savybes. Sprendimai dėl ypatingos vertės miškų visuomet turi būti priimami prevencinio požiūrio kontekste.

Kriterijai	Rodikliai
9.1. Ypatingos vertės miškų atitinkamų savybių esamos būklės įvertinimas bus atliktas, atsižvelgiant į ūkinės veiklos šiuose miškuose apimtį bei intensyvumą.	9.1.1. Medynų planuose turi būti aiškiai pažymėtos Natura 2000 teritorijų, kertinių miško buveinių ir kitų oficialiai saugomų teritorijų ribos. Kiekvienos teritorijos paskirtis ir jose saugomos vertybės turi būti išdėstyti raštu. 9.1.2. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u> : MTV privalo turėti naujų YVM identifikavimo ir registravimo tvarką. 9.1.3. <u>MMITM</u> : MTV turėtų patys identifikuoti YVM. Taip pat žr. 4.4; 6.1; 6.2; 6.3.
9.2. Konsultacinės sertifikavimo proceso dalies metu ypatingas dėmesys turi būti skiriamas identifikuotoms aplinkosauginėms savybėms ir būdams joms išsaugoti bei stiprinti.	9.2.1. <u>Dideli MTV</u> : Identifikuojant YVM turi būti konsultuojamasi su vietos gyventojais ir suinteresuotomis šalimis, įskaitant aplinkosaugines NVO. 9.2.2. <u>Dideli MTV</u> : MTV turi raštu dokumentuoti konsultacijų procesą su suinteresuotomis šalimis. 9.2.3. Konsultacijos su suinteresuotomis pusėmis turėtų patvirtinti, kad vykdam miškų ūkio veiklą ypatingas dėmesys kreipiamas į ypatingos vertės miškų išsaugojimą.
9.3. Miškotvarkos projekte turi būti numatytos specifinės priemonės, užtikrinančios atitinkamų aplinkosauginių savybių išsaugojimą ir/arba stiprinimą prevencinio požiūrio kontekste. Šios priemonės turi būti įtrauktos į viešai prieinamą miško tvarkymo plano santrauką.	9.3.1. <u>Dideli MTV</u> : santrauka apie priemones, skirtas didelės aplinkosauginės vertės miškų ir oficialiai saugomų teritorijų apsaugai yra išdėstytos viešuose dokumentuose. 9.3.2. <u>MMITM ir vidutiniai MTV</u> : MTV turi pagal pageidavimą padaryti prieinama informaciją apie YVM apsaugos priemones. Taip pat žr. 7.1.
9.4. Metinis monitoringas turi būti vykdomas, siekiant įvertinti priemonių, skirtų užtikrinti bei stiprinti aplinkosaugines savybes, efektyvumą.	9.4.1. Didelės aplinkosauginės vertės teritorijos turi būti pastovai stebimos, kad nebūtų vykdoma jokia veikla, tokia kaip neteisėti kirtimai, galinti padaryti žalą jose esančioms vertybėms. Taip pat žiūrėkite 8.2

PRINCIPAS 10. PLANTACINIAI ŽELDINIAI

Plantaciniai želdiniai turi būti planuojami ir tvarkomi pagal 1 - 9 principus ir kriterijus bei remiantis 10 principu ir jo kriterijais. Plantaciniai želdiniai teikia socialinių ir ekonominių privalumų bei prisideda tenkinant pasaulio poreikį medienos produktams, jais taip pat siekiama sumažinti natūralių miškų naudojimą bei skatinti jų atkūrimą ir apsaugą.

Kriterijai	Rodikliai
10.1. Ūkininkavimo tikslai plantaciniuose želdiniuose, įskaitant natūralių miškų apsaugos ir atkūrimo tikslus, turi būti aiškiai apibrėžti miško tvarkymo plane ir akivaizdūs, įgyvendinant planą.	10.1.1. Miškotvarkos projekte arba miško želdinimo projekte sodinimo darbai turi būti detalai išdėstyti, nurodant ryšį tarp medžių sodinimo ir toje vietovėje esančios situacijos miškininkystės, socialinėje-ekonominėje ir aplinkosauginėje (tokių kaip miško saugojimas ir atkūrimas) srityse.
10.2. Plantacinių želdinių išplanavimas ir išdėstymas turi prisidėti prie natūralių miškų apsaugos ir atkūrimo bei nedidinti jų naudojimo. Priklausomai nuo numatomų darbų apimtys, planuojant plantaciją, turi būti naudojami laukinės gyvūnijos migracijos koridoriai, paupių apsaugos zonos ir skirtingos apyvartos bei amžiaus struktūros medynų mozaika. Plantacinių želdinių sklypų dydis ir išsidėstymas turi atitikti panašaus tipo miškų išsidėstymą natūraliame kraštovaizdyje.	10.2.1. Teritorijose, kuriose natūraliai želia augalija turi būti saugomos ir į jas atsižvelgiama planuojant plantacinius želdinius. 10.2.2. Paupių apsaugos zonos su natūralia augalija turi būti suformuojamos ir/arba saugomos. 10.2.3. Veisiamų miškų dydis ir išdėstymas turi atitikti natūralų miškų išsidėstymą kraštovaizdyje.
10.3. Siekiant padidinti ekonominį, ekologinį ir socialinį stabilumą, skatinama plantacinių želdinių kompozicinė įvairovė, kuri gali apimti ūkinių vienetų dydžio ir išsidėstymo kraštovaizdyje, rūšių skaičiaus ir jų genetinės kompozicijos, amžiaus klasių ir struktūrų įvairovę.	10.3.1. Kirtimų ir miško atkūrimo planai turėtų sudaryti sąlygas amžiaus klasių, rūšių įvairovei bei skirtingai rotacijai. Taip pat žr. 6.8; 10.4.
10.4. Rūšių parinkimas sodinimui turi būti pagrįstas bendru jų atitikimu augavietei ir ūkininkavimo tikslams. Siekiant skatinti biologinę įvairovę netinkama formuluotė, veisiant plantacinius želdinius ir atstatant degradavusias ekosistemas, pirmenybė teikiama vietinėms rūšims. Egzotinės rūšys, kurios turi būti naudojamos tik tuo atveju, kai duoda geresnius rezultatus negu vietinės, turi būti atidžiai stebimos, siekiant laiku užfiksuoti netikėtą jų nykimą, ligų ar kenkėjų antpuolius ir neigiamą ekologinį poveikį.	10.4.1. Parinktos medžių rūšys turi atitikti augavietę ir ūkininkavimo tikslus. 10.4.2. Egzotinės medžių rūšys gali būti naudojamos tik tuomet, jeigu jos yra žymiai pranašesnės už vietines medžių rūšis siekiant įgyvendinti ūkininkavimo tikslus. 10.4.3. Labai greitai plintančios egzotinės medžių rūšys ir rūšys besikryžminančios su vietinėmis neturi būti naudojamos. 10.4.4. Egzotinės medžių rūšys, provinencijos ir veislės gali būti naudojamos tik tais atvejais, jeigu jau buvo atlikta jų aplinkosauginio poveikio ir įtakos analizė vietinių medžių rūšių genetiniam struktūrai ir provinencijoms. 10.4.5. Jeigu naudojamos egzotinės medžių rūšys, medyne turi būti bent 20 procentų vietinės kilmės medžių rūšių. Taip pat žr. 6.9.

<p>10.5. Atsižvelgiant į plantacinių želdinių dydį ir regioninius standartus, dalis ploto turi būti tvarkoma taip, kad jame atsikurtų natūrali miško danga.</p>	<p>10.5.1. Dideli ir vidutiniai MTV: MTV turi išskirti mažiausiai 10% ploto savaiminiam žėlimui.</p> <p>10.5.2. MMITM: MTV turėtų išskirti mažiausiai 10% ploto savaiminiam žėlimui.</p> <p>Taip pat žr. 6.2; 6.4; 10.2.</p>
<p>10.6. Reikia imtis priemonių, kad būtų išsaugota ar pagerinta dirvožemio struktūra, derlingumas ir biologinis aktyvumas. Kirtimo apimtys ir metodai, kelių ir takų tiesimas bei priežiūra ir rūšių parinkimas neturėtų sukelti ilgalaikio poveikio dirvožemio ir vandens kokybei, vandens režimui.</p>	<p>10.6.1. Turi turėti informaciją apie visus dirvožemio tipus, įskaitant informaciją apie jų jautrumą miškų ūkio veiklai bei taikomoms miškininkystės priemonėms.</p> <p>10.6.2. Turi būti identifikuoti vandens telkiniai esantys plantacijose ir nustatytos apsauginės zonos (taip pat žiūrėkite 10.2)</p> <p>Taip pat žiūrėkite 6.5.</p>
<p>10.7. Reikia imtis priemonių, kad būtų išvengta kenkėjų, ligų, gaisrų ir invazinių augalų plitimo. Integruota apsauga nuo kenkėjų, teikiant pirmenybę biologiniams, o ne cheminiams apsaugos metodams, turi būti esminė sudėtinė miško tvarkymo plano dalis. Ūkininkaujant plantacijose ir medelynuose, reikėtų stengtis išvengti cheminių pesticidų ir trąšų naudojimo. Chemikalų naudojimas taip pat aptartas 6.6. ir 6.7. kriterijuose.</p>	<p>10.7.1. Darbuotojai turėtų būti apmokyti identifikuoti būdingiausius medžių ir krūmų ligų, kenkėjų pažeidimų požymius.</p> <p>10.7.2. Turi būti sukurta tinkama gaisrų prevencijos ir kontrolės sistema.</p> <p>10.7.3. Visi darbuotojai ir rangovai, atsakingi už gaisrų kontrolę turėtų būti tinkamai apmokyti.</p> <p>Taip pat žiūrėkite 6.6; 6.7</p>
<p>10.8. Papildant 4, 6 ir 8 principuose aptartus elementus, plantacinių želdinių monitoringas priklausomai nuo darbų apimtys ir intensyvumo turi apimti periodišką tiesioginio ir netiesioginio ekologinio ir socialinio poveikio įvertinimą (pvz., savaiminį atsiželdinimą, poveikį vandens resursams ir dirvožemio derlingumui, poveikį vietiniam pragyvenimo lygiui ir socialinei gerovei). Jokia rūšis negali būti sodinama, kol moksliniai tyrimai ar patirtis neparodė, kad ši rūšis gali prisitaikyti prie aplinkos sąlygų, neturi neigiamo ekologinio poveikio kitoms ekosistemoms ir nėra invazinė. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į žemės įsigijimo plantaciniams želdiniams socialinius klausimus, ypač į vietinių gyventojų teisių į nuosavybę, naudojimą ir apsaugą.</p>	<p>10.8.1. <u>Dideli ir vidutiniai MTV</u>: Rašytinės monitoringo procedūros turi apimti ir plantaciniuose želdiniuose vykdomos veiklos ekologinio ir socialinio poveikio įvertinimą, kur tai yra aktualu(remiantis vertintojo sprendimu ir suinteresuotų šalių pastebėjimais).</p> <p>10.8.2. <u>MMITM</u>: MTV turi registruoti bet kokį neigiamą aplinkai ar socialinį poveikį ir sukurti atitinkamas ištaisymo priemones</p> <p>10.8.3. Žemės pirkimas arba žemės nuoma plantacinių želdinių veisimui neturėtų daryti neigiamos įtakos bendruomenei ir/arba vietinių žmonių naudojamiems resursams.</p> <p>Taip pat žr. 6.9; 10.4.</p>
<p>10.9. Plantacijos, kurios nuo 1994 m. lapkričio mėnesio buvo įveistos plotuose, paverstuose iš natūralių miškų, paprastai negali būti sertifikuojamos. Sertifikuojimas gali būti leidžiamas tik tokiais atvejais, kai sertifikuojančiai organizacijai yra pateikiami pakankamai aiškūs įrodymai, kad miško valdytojas ar</p>	<p>10.9.1. Plantaciniai želdiniai neturi užimti žemės, paverstos iš natūralių miškų nuo 1994 metų lapkričio mėnesio, nebent pateikti aiškūs įrodymai, kad dabartinis miško valdytojas/savininkas nėra susijęs su tokiau natūralaus miško pavertimu miško plantacija.</p> <p>10.9.2. Natūralūs, degradavę natūralūs ir kultūrinės kilmės brandūs miškai neturi būti kertami tam, kad jų vietoje būtų įveisti plantaciniai želdiniai.</p>

savininkas nėra tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingas už tokį natūralaus miško pavertimą miško plantacijomis.	
---	--

PRIEDAS 1

PAGRINDINIŲ MIŠKŲ ŪKĮ REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ S A R A Š A S

Lietuvos Respublikos įstatymai:

1. [Lietuvos Respublikos Konstitucija](#);
2. [Miškų įstatymas](#);
3. [Žemės įstatymas](#);
4. [Žemės reformos įstatymas](#);
5. Nekilnojamojo turto registro įstatymas;
6. [Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas](#);
7. [Teritorijų planavimo įstatymas](#);
8. [Saugomų teritorijų įstatymas](#);
9. [Laukinės gyvūnijos įstatymas](#);
10. [Saugomų gyvūnų, augalų, grybų rūšių ir bendrijų įstatymas](#);
11. [Laukinės augalijos įstatymas](#);
12. [Fitosanitarijos įstatymas](#);
13. [Augalų nacionalinių genetinių išteklių įstatymas](#);
14. [Medžioklės įstatymas](#);
15. [Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 3, 4, 6, 7, 11 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas](#);
16. Darbo sutarties įstatymas;
17. Kelių fondo įstatymas;
18. Vietos savivaldos pagrindų įstatymas;
19. [Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymas](#);
20. [Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas](#);
21. [Baudžiamasis kodeksas](#);
22. [Administracinių teisės pažeidimų kodeksas](#).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai:

1. [Dėl miškų ūkio valdymo ir miško ruošos](#);
2. [Dėl Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų patvirtinimo](#);
3. [Dėl nuosavybės teisių atstatymo į miško plotus ekvivalentine natūra](#);
4. [Dėl miško kirtimo apimties \(pagrindinių kirtimų normos\) tvirtinimo](#);
5. [Dėl metinės valstybinių miškų pagrindinių kirtimų 2004-2008 metų normos patvirtinimo](#);
6. [Dėl Miškų priešgaisrinės apsaugos taisyklių patvirtinimo](#);
7. [Dėl įsiterpusių į žemės ūkio paskirties žemėnaudas miškų priskyrimo miškų ūkio paskirties žemei](#);
8. [Dėl Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų patvirtinimo](#);
9. [Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos ir sąlygų](#);
10. [Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo](#);
11. [Dėl miškų želdinimo žemdirbystei netinkamoje ir laisvos valstybinės žemės fondo žemėje](#);
12. [Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje](#);
13. [Dėl žemės įvertinimo tvarkos](#);
14. [Dėl miškų mokslinio tyrimo ir mokymo bei selekcinės sėklininkystės objektams priskirtų miškų plotų patvirtinimo](#);
15. [Dėl Pagrindinės tikslinės žemės naudojimo paskirties nustatymo ir prašymų leisti pakeisti pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį padavimo, nagrinėjimo ir sprendimų priėmimo tvarkos patvirtinimo](#);
16. [Dėl Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro įsteigimo ir jo nuostatų patvirtinimo](#);

17. [Dėl Miškų priskyrimo miškų grupėms tvarkos ir miškų priskyrimo miškų grupėms normatyvu patvirtinimo;](#)
18. [Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo;](#)
19. [Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo;](#)
20. [Dėl specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikių finansavimo programos 2004 metų išlaidų samatos pagal priemones patvirtinimo;](#)
21. [Dėl specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikių finansavimo programos 2005 metų išlaidų samatos pagal priemones patvirtinimo;](#)
22. [Dėl Nenukirsto valstybinio miško skyrimo ir pardavimo taisyklių patvirtinimo;](#)
23. [Dėl žemės ūkio sistemos miškų perdavimo miškų urėdijoms ir nacionaliniams parkams;](#)
24. [Dėl laisvos valstybinės žemės fondo žemės valdymo teisės suteikimo miškų urėdijoms;](#)
25. [Dėl laisvos valstybinės žemės fondo žemės perdavimo patikėjimo teise miškų urėdijoms miškams veisti;](#)
26. [Dėl Aukštaitijos, Dzūkijos, Žemaitijos nacionalinių parkų ir Trakų istorinio nacionalinio parko teritorijose esančių valstybinės reikšmės miškų suteikimo valdyti patikėjimo teise;](#)
27. [Dėl laisvos valstybinės žemės fondo žemės valdymo teise suteikimo miškų urėdijoms ir Žemaitijos nacionalinio parko direkcijai;](#)
28. [Dėl Panevėžio apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms;](#)
29. [Dėl Kauno apskrities miškų priskyrimo miškų grupėms;](#)
30. [Dėl Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Šiaulių, Tauragės, Telšių, Utenos ir Vilniaus apskričių miškų priskyrimo miškų grupėms;](#)
31. [Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo;](#)
32. [Dėl Žalos, padarytos laisvėje gyvenančiai laukinei gyvūnijai ar jos buveinėms, apskaičiavimo metodikos patvirtinimo;](#)
33. [Dėl privalomųjų atskaitymų į Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą iš pajamų už parduotą žaliavinę medieną ir nenukirstą mišką apskaičiavimo ir mokėjimo tvarkos patvirtinimo;](#)
34. [Dėl Fizinųjų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo tvarkos bei fizinųjų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos miško valdytojų, savininkų ir naudotojų miškui, turtui ar interesams atlyginimo dydžių patvirtinimo;](#)
35. [Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo;](#)
36. [Dėl Mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą skaičiavimo metodikos ir mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą tarifų patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo" pakeitimo ir 1999 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandens fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo" pripažinimo netekusiu galios;](#)
37. [Dėl augalų genų banko steigimo;](#)
38. [Dėl Lietuvos Respublikos miškų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo;](#)
39. [Dėl valstybės įmonių miškų urėdijų įstatinio kapitalo didinimo;](#)
40. [Dėl valstybės įmonių miškų urėdijų įstatinio kapitalo sumažinimo ir turto perdavimo valstybės įmonei Valstybės turto fondui;](#)
41. [Dėl valstybės įmonių miškų urėdijų ilgalaikio materialiojo \(nekilnojamojo\) turto perdavimo savivaldybių nuosavybėn;](#)
42. [Dėl pritarimo suderintam su Europos komisija Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento projektui;](#)
43. [Dėl Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo;](#)
44. [Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų, sąrašo patvirtinimo ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo;](#)
45. [Dėl Saugomų teritorijų tipinių apsaugos reglamentų patvirtinimo;](#)
46. [Dėl maksimalios lėšų sumos, dėl kurios 2005 metais asignavimų valdytojais turi teisę prisiimti išpareigojimus, sudarydami sutartis dėl projektų, remiamų iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir bendrojo finansavimo lėšų, įgyvendinimo pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento priemones, patvirtinimo;](#)
47. [Dėl Kompensacijų privataus miško savininkams ir valdytojams, kurių valdose steigiama nauja saugoma teritorija, keičiamas esamos saugomos teritorijos statusas arba nustatyti veiklos apribojimai](#)

- [realiai sumažina gaunamą naudą arba uždraudžia anksčiau vykdytą veiklą, apskaičiavimo ir išmokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
48. [Dėl lėšų piliiečiams atlyginti už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius paskirstymo apskričių viršinininkų administracijoms;](#)
49. [Dėl lėšų piliiečiams atlyginti už valstybės išperkama žemę, mišką ir vandens telkinius paskirstymo apskričių viršinininkų administracijoms.](#)

Lietuvos Respublikos ministerijų įsakymai:

1. [Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos patvirtinimo;](#)
2. [Dėl Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategijos veiksmų ir priemonių plano 2003 – 2006 m. patvirtinimo;](#)
3. [Dėl Lietuvos miškingumo didinimo programos patvirtinimo;](#)
4. [Dėl Lietuvos miškingumo didinimo pagrindinių nuostatų ir jų įgyvendinimo priemonių 1999-2003 metais;](#)
5. [Dėl miško įveisimo ne miško žemėje;](#)
6. [Dėl Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatų bei miško želdinimo darbų, želdinių ir žėlinių apskaitos bei vertinimo metodikos patvirtinimo;](#)
7. [Dėl Privalomųjų miško atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbų normų nustatymo ir apskaitos tvarkos patvirtinimo;](#)
8. [Dėl Miško bei dekoratyvinių sodmenų apskaitos ir inventorizacijos tvarkos;](#)
9. [Dėl Miško sodmenų, medžių ir krūmų sėklų kokybės reikalavimų;](#)
10. [Dėl miško dauginamosios medžiagos nuostatų patvirtinimo;](#)
11. [Dėl Želdynų apsaugos, tvarkymo ir atkūrimo strategijos veiksmų ir priemonių plano 2005-2008 metams bei želdynų apsaugos ir tvarkymo tarybos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo;](#)
12. [Dėl Leidimų įvežti ir naudoti miško dauginamąją medžiagą miškui želdinti išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
13. [Dėl karpotojo beržo, paprastojo ažuolo, paprastosios eglės, paprastosios pušies ir paprastojo uosio provenencijų \(kilmių\) rajonų patvirtinimo;](#)
14. [Dėl drebulės, juodalksnio, mažalapės liepos ir paprastojo klevo provenencijų \(kilmių\) rajonų patvirtinimo;](#)
15. [Dėl Lietuvos miško sėklinės bazės sąvado ir jo tvarkymo nuostatų patvirtinimo;](#)
16. [Dėl Miško sėklinių medynų nuostatų;](#)
17. [Dėl valstybinių miško daigynų ir valstybinių miško medelynų sąrašo bei miško sėklinių plantacijų sąrašo patvirtinimo;](#)
18. [Dėl valstybinių miško medelynų modernizavimo programos patvirtinimo;](#)
19. [Dėl Miško genetinių išteklių išsaugojimo ir selekcijos plėtros programos;](#)
20. [Dėl Miško genetinių išteklių atrankos metodikos patvirtinimo;](#)
21. [Dėl Augalų genų banko nuostatų patvirtinimo;](#)
22. [Dėl Augalų \(miško\) genetinių draustinių nuostatų;](#)
23. [Dėl Augalų nacionalinių genetinių išteklių koordinacinių centrų nuostatų patvirtinimo;](#)
24. [Dėl Augalų nacionalinių genetinių išteklių centrinės duomenų bazės nuostatų patvirtinimo;](#)
25. [Dėl gairių pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti pagal Lietuvos 2004 – 2006 metų bendrojo programavimo dokumento \(BPD\) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę „miškų ūkis“ patvirtinimo;](#)
26. [Dėl Gairių pareiškėjams, teikiantiems projektus paramai gauti 2005 metais pagal Lietuvos 2004-2006 metų bendrojo programavimo dokumento \(BPD\) Kaimo plėtros ir žuvininkystės prioriteto priemonę „Miškų ūkis“ patvirtinimo;](#)
27. [Dėl Kaimo plėtros plano priemonės „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ įgyvendinimo;](#)
28. [Dėl Kaimo plėtros 2004-2006 metų plano priemonės „Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku“ administravimo taisyklių;](#)
29. [Dėl Lankymosi miške taisyklių patvirtinimo;](#)
30. [Dėl Grybavimo Lietuvos miškuose taisyklių patvirtinimo;](#)
31. [Dėl Leidimų naudoti grybų, laukinių uogų ir vaisių, vaistinių augalų \(ar jų dalių\), nendrių, medžių ir krūmų šakelių išteklius išdavimo tvarkos;](#)
32. [Dėl Miško sanitarinės apsaugos taisyklių patvirtinimo;](#)

33. [Dėl Lietuvos Respublikos fitosanitarinio registro nuostatų įgyvendinimo tvarkos;](#)
34. [Dėl Valstybinės miškų sanitarinės apsaugos programos patvirtinimo;](#)
35. [Dėl laikinųjų rekomendacijų kovai su šaknine pintimi spygliuočių medynuose ir miško želdinių įveisimui žemės ūkiui netinkamose žemėse patvirtinimo;](#)
36. [Dėl Abiotinių veiksnių, miško ligų, vabzdžių ir žvėrių padarytų pažeidimų miškui apskaitos;](#)
37. [Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr.1446 "Dėl Laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo" 2 punkto vykdymo;](#)
38. [Dėl Augalų bendrijų raudonosios knygos sąrašo patvirtinimo;](#)
39. [Dėl Valstybinės miškų priešgaisrinės apsaugos programos patvirtinimo;](#)
40. [Dėl paviršinio vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo taisyklių patvirtinimo;](#)
41. [Dėl savavališkai iškirstų medžių ir krūmų, augusių miško žemėje, ir pagamintos apvaliosios medienos ištraukimo arba išvežimo tvarkos patvirtinimo;](#)
42. [Dėl valstybinio aplinkos monitoringo nuostatų patvirtinimo;](#)
43. [Dėl Lietuvos miškotvarkos taisyklių tvirtinimo;](#)
44. [Dėl Apvaliosios medienos bei nenukirsto miško matavimo ir tūrio nustatymo taisyklių patvirtinimo;](#)
45. [Dėl Valstybinės miškų inventorizacijos atrankos metodu nuostatų patvirtinimo;](#)
46. [Dėl valstybinės miškų inventorizacijos sklypinio metodu perspektyvinio plano 2004-2007 metams patvirtinimo;](#)
47. [Dėl Individualių miškotvarkos projektų registravimo tvarkos;](#)
48. [Dėl miškotvarkos projektų autorių atestavimo;](#)
49. [Dėl miškų aerofotografavimo darbų nuostatų patvirtinimo;](#)
50. [Dėl Miškų tvarkymo schemų rengimo plano 2005-2006 metams patvirtinimo;](#)
51. [Dėl savivaldybių teritorijų miškų išdėstymo žemėtvarkos schemų rengimo eilės tvarkos patvirtinimo;](#)
52. [Dėl Dubravos eksperimentinės-mokomosios, Jonavos, Kaišiadorių, Kėdainių, Radviliškio miškų urėdijų miškų tvarkymo schemų patvirtinimo;](#)
53. [Dėl Alytaus, Kauno, Kazlų Rūdos mokomosios, Marijampolės, Prienų, Veisiejų miškų urėdijų miškų tvarkymo schemų patvirtinimo;](#)
54. [Dėl Jonavos, Klaipėdos, Kretingos, Panevėžio ir Ukmergės rajonų savivaldybių teritorijų miškų išdėstymo žemėtvarkos schemų parengimo;](#)
55. [Dėl Šiaulių miesto miškų ir parkų želdynų miškotvarkos projekto ir Telšių miesto miškų miškotvarkos projekto tvirtinimo;](#)
56. [Dėl Ignalinos AE ir Visagino miesto miškų, numatomų perduoti Ignalinos miškų urėdijai, miškotvarkos projekto tvirtinimo;](#)
57. [Dėl Druskininkų, Šalčininkų, Valkininkų, Varėnos miškų urėdijų ir Dzūkijos nacionalinio parko miškotvarkos projektų tvirtinimo;](#)
58. [Dėl Valstybinės miškų inventorizacijos, valstybinės miškų apskaitos, miškotvarkos projektu rengimo, derinimo ir tvirtinimo, miškotvarkos duomenų centralizuoto kaupimo, tvarkymo ir pateikimo miškų savininkams bei valdytojams tvarkos patvirtinimo;](#)
59. [Dėl miškotvarkos duomenų suteikimo tvarkos patvirtinimo;](#)
60. [Dėl Lietuvos miškų valstybės kadastro funkcionavimo koncepcijos patvirtinimo;](#)
61. [Dėl pagrindinių miško kirtimų normos nustatymo metodikos patvirtinimo;](#)
62. [Dėl Metinės pagrindinių miško kirtimų normos tikslinimo tvarkos patvirtinimo;](#)
63. [Dėl Pagrindinių miško kirtimų taisyklių patvirtinimo;](#)
64. [Dėl Miško ugdymo kirtimų taisyklių patvirtinimo;](#)
65. [Dėl stačiojo miško kainų;](#)
66. [Dėl nenukirsto valstybinio miško kainų, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1998 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 194 "Dėl nenukirsto valstybinio miško kainų", indeksavimo koeficientų patvirtinimo;](#)
67. [Dėl vidutinės nenukirsto miško kainos patvirtinimo;](#)
68. [Dėl stačiojo miško kainų indeksavimo;](#)
69. [Dėl vidutinių nenukirsto miško I kietmetrio medienos pagal atskiras medžių rūšis kainų nustatymo;](#)
70. [Dėl Apvaliosios medienos pardavimo taisyklių patvirtinimo;](#)
71. [Dėl Apvaliosios medienos klasifikavimo ir ženklinimo taisyklių patvirtinimo;](#)
72. [Dėl Apvaliosios medienos apskaitos tvarkos;](#)
73. [Dėl Apvaliosios medienos apskaitos medienos ir medienos gaminius gaminančiose įmonėse tvarkos;](#)
74. [Dėl medienos važtaraščio formos pavyzdžio patvirtinimo;](#)

75. [Dėl Nenukirsto valstybinio miško pardavimo asmenims, kurių pastatai yra nukentėję nuo stichinių nelaimių, tvarkos patvirtinimo;](#)
76. [Dėl leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
77. [Dėl Biržių atrėžimo ir įvertinimo taisyklių;](#)
78. [Dėl Miškų iškirtimo technologinėms ir gamybinėms miškų ūkio reikmėms tvarkos patvirtinimo;](#)
79. [Dėl privatizuojamų miškų kirtimo tvarkos patvirtinimo;](#)
80. [Dėl Privačių valdų individualių miškotvarkos projektų ir miškotvarkos projektų autorių darbo kontrolės metodikos patvirtinimo;](#)
81. [Dėl Miško kirtimo privačiose valdose, kurioms nėra sudarytas miškotvarkos projektas, tvarkos aprašo patvirtinimo ;](#)
82. [Dėl Privačiuose miškuose pribrestančių medynų ir brandžių bei perbrendusių medžių nebrandžiuose medynuose pagrindinių kirtimų tvarkos patvirtinimo;](#)
83. [Dėl Kirstinų medžių ženklavimo privačiuose miškuose tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
84. [Dėl miško savininkų statistinės ataskaitos apie privataus miško tvarkymą ir naudojimą teikimo;](#)
85. [Dėl Privačių miškų savininkų švietimo, mokymo ir konsultavimo perspektyvinės programos patvirtinimo;](#)
86. [Dėl paraiškų dėl Bendrųjų miškų ūkio reikmių priemonių finansavimo, naudojant specialiosios Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos lėšas, pateikimo, šių priemonių įvertinimo ir jų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
87. [Dėl valstybinių miškų pareigūnų uniformos aprašymo bei valstybinių miškų pareigūnų uniformos dėvėjimo nuostatų patvirtinimo;](#)
88. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų pažymėjimų registracijos ir išdavimo tvarkos;](#)
89. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų pažymėjimų išdavimo ir apskaitos tvarkos aprašo;](#)
90. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų spaudų gamybos, registravimo ir naudojimo tvarkos patvirtinimo;](#)
91. [Dėl Valstybinių miškų pareigūnų pareigybių sąrašo patvirtinimo bei Valstybinių miškų pareigūnų įgalinimų suteikimo;](#)
92. Dėl eigučio tipinės pareiginės instrukcijos;
93. [Dėl Valstybinės aplinkos apsaugos inspekcijos ir regionų aplinkos apsaugos departamentų nuostatų patvirtinimo;](#)
94. [Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo;](#)
95. Dėl medžioklės ataskaitų formų tvirtinimo;
96. Dėl Leistinių kanopinių žvėrių tankumo normų Lietuvos Respublikos miškuose patvirtinimo;
97. [Dėl danielių, stirnų ir taurių elnių sumedžiojimo per 2005-2006 metų medžioklės sezoną limitu patvirtinimo;](#)
98. [Dėl elnių žvėrių daromo neigiamo poveikio miško želdiniams, žėliniams vertinimo metodikos patvirtinimo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių dalinio pakeitimo;](#)
99. [Dėl komercinės medžioklės ūkiui plėtoti skirtų medžioklės plotų tvarkymo nuostatų ir medžioklių užsieniečiams bei komercinių medžioklių organizavimo tvarkos patvirtinimo;](#)
100. [Dėl medžioklės plotų, skirtų komercinės medžioklės ūkiui valstybiniuose miškuose plėtoti, patikslinto sąrašo patvirtinimo;](#)
101. [Dėl medžioklės trofėjų apžiūros ir medžioklės trofėjų ekspertų tarybos;](#)
102. [Dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodikos patvirtinimo;](#)
103. [Dėl medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijų ir reikalavimų medžioklės plotų vienetų riboms nustatyti patvirtinimo;](#)
104. [Dėl profesionalios medžioklės plotų tvarkymo;](#)
105. [Dėl Medžioklėtvarkos projektų rengimo, derinimo, teikimo tvirtinti ir tvirtinimo tvarkos aprašo patvirtinimo;](#)
106. [Dėl medžioklės protokolo pavyzdinės formos patvirtinimo;](#)
107. [Dėl mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą deklaracijos patvirtinimo.](#)

PRIEDAS 2

Lietuvos Respublikos pasirašytų, ratifikuotų daugiašalių konvencijų (protokolų) aplinkos apsaugos srityje sąrašas:

1. JT Bendroji klimato kaitos konvencija; Niujorkas 1992.
2. Kioto protokolas; 1997.
3. JT Biologinės įvairovės konvencija; Rio de Žaneiras 1992.
4. JT Vienos konvencija dėl ozono sluoksnio apsaugos, 1985
5. Biologinės įvairovės konvencijos Kartachenos biosaugos protokolas; Monrealis 2000.
6. JT Konvencija dėl pelkių, turinčių tarptautinę reikšmę, ypač vandens ir pelkių paukščių apsaugai (Ramsaro konvencija); 1971.
7. ET Europos laukinės gamtos ir natūraliųjų biotopų apsaugos konvencija (Berno konvencija); 1979.
8. JT Tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir panaudojimo konvencija; Helsinkis 1992.
9. JT Poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencija (Espoo konvencija); 1991.
10. Konvencija dėl prieinamumo prie informacijos, visuomenės dalyvavimo priimančioms sprendimams ir teisės kreiptis į teisėsaugos institucijas aplinkos apsaugos klausimais (Orhuso konvencija); 1998.
11. JT Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija (Vašingtono konvencija); 1973.
12. JT Migruojančių laukinių gyvūnų apsaugos konvencija (Bonos konvencija); 1979.
13. Sutartis dėl šikšnosparnių apsaugos Europoje (Londono); 1991.
14. Susitarimas dėl Afrikos ir Eurazijos migruojančių vandens paukščių išsaugojimo
15. ET Europos kraštovaizdžio konvencija; Florecija 2000.
16. JT Konvencija dėl kovos su dykumėjimu; Paryžius 1994.
17. ES Paukščių Direktyva
18. ES Buveinių Direktyva

Tarptautinės darbo organizacijos konvencijos (ILO Conventions)

1. Konvencija dėl žemės ūkio darbuotojų teisių jungtis į asociacijas ir vienytis; 1921 m. 11 konvencija;
2. Konvencija dėl priverstinio ar privalomojo darbo; 1930 m. 29 konvencija;
3. Konvencija dėl darbo laiko sutrumpinimo iki 40 valandų per savaitę; 1935 m. 47 konvencija;
4. Konvencija dėl vaikų ir jaunuolių naktinio darbo apribojimo nepramoniniuose darbuose; 1946 m. 79 konvencija; 5.
5. Konvencija dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo; 1946 m. 80 konvencija;
6. Konvencija dėl darbo inspekcijos pramonėje ir prekyboje; 1947 m. 81 konvencija;
7. Konvencija dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo; 1948 m. 87 konvencija;
8. Konvencija dėl įdarbinimo tarnybų organizavimo; 1948 m. 88 konvencija;
9. Konvencija dėl jaunuolių naktinio darbo pramonėje (pakeista); 1948 m. 90 konvencija;
10. Konvencija dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo; 1949 m. 98 konvencija;
11. Konvencija dėl vienodo atlyginimo vyrams ir moterims už lygiavertį darbą; 1951 m. 100 konvencija;
12. Konvencija dėl priverstinio darbo panaikinimo; 1957 m. 105 konvencija;
13. Konvencija dėl diskriminacijos darbo ir profesinės veiklos srityje; 1958 m. 111 konvencija;
14. Konvencija dėl baigiamųjų straipsnių pakeitimo; 1961 m. 116 konvencija;
15. Konvencija dėl vienam darbuotojui leistino maksimalaus krūvio pernešimo; 1967 m. 127 konvencija;
16. Konvencija dėl minimalaus darbo užmokesčio nustatymo, ypač atsižvelgiant į besivystančias šalis; 1970 m. 131 konvencija;
17. Konvencija dėl darbuotojų atstovų gynimo ir jiems teikiamų galimybių įmonėje; 1971 m. 135 konvencija;
18. Konvencija dėl profesinio orientavimo ir profesinio rengimo ugdant žmogaus išgales; 1975 m. 142 konvencija;

19. Konvencija dėl trišalių konsultacijų tarptautinėms darbo normoms įgyvendinti; 1976 m. 144 konvencija;
20. Konvencija dėl kolektyvinių derybų skatinimo; 1981 m. 154 konvencija;
21. Konvencija dėl (invalidų) profesinės reabilitacijos ir užimtumo; 1983 m. 159 konvencija;
22. Konvencija dėl naktinio darbo; 1990 m. 171 konvencija;
23. Konvencija dėl darbuotojų reikalavimų gynimo jų darbdaviui tapus nemokiu; 1992 m. 173 konvencija;
24. Konvencija dėl minimalaus įdarbinimo amžiaus; 1973 m. 138 konvencija;
25. Konvencija dėl darbo statistikos; 1985 m. 160 konvencija;
26. Konvencija dėl 1952 m. motinystės apsaugos konvencijos (su pakeitimais) pakeitimo; 183 konvencija 2000 m.
27. Konvencija dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinių veiksmų tokiam darbui panaikinti 182 konvencija 1999 m.
28. Konvencija dėl užimtumo politikos 122 konvencija 1964 m.
29. Konvencija dėl privačių įdarbinimo agentūrų; Ženeva, 1997

PRIEDAS 3

Lietuvos Respublikoje saugomos rūšys ir bendrijos:

RK sarasas patvirtintas LR Aplinkos ministro 2005 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. D1-301 "Dėl aplinkos ministro 2003 m. spalio 13 d. įsakymo Nr. 504 "Dėl į Lietuvos Raudonąją knygą įrašytų saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių sąrašo patvirtinimo".